

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΔΟΧΗ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ COVID-19 ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΣΤΗ ΜΟΝΑΔΑ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Άννα Παπαδοπούλου¹, Γεώργιος Κηπουργός², Ελένη Αλμπάνη³, Γεώργιος Ελεσνίτσαλης⁴, Χρυσάνθη Σωτηριάδου⁵, Αναστάσιος Τζεναλής⁶

1. Νοσηλεύτρια MSc, ΠΜΣ Νοσηλευτική Μονάδων Εντατικής Θεραπείας Α.Π.Θ
2. Νοσηλεύτρια MSc, PhD©, Καρδιολογική Μονάδα Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Πατρών
3. Επίκουρος Καθηγήτρια Νοσηλευτικής. Πανεπιστήμιο Πατρών
4. Προϊστάμενος Νοσηλεύτης, MSc, PhD, ΜΕΘ Γ.Ν.Θ Παπαγεωργίου
5. Νοσηλεύτρια MBA, PhD©, Νοσηλευτική Υπηρεσία Γ.Ν.Θ Παπαγεωργίου
6. Επίκουρος Καθηγήτρια Νοσηλευτικής, Μονάδας Εντατικής Θεραπείας. Πανεπιστήμιο Πατρών

DOI: 10.5281/zenodo.11032453

Cite as: Papadopoulou, A., Kipourgos, G., Albani, E., Elesnitsalis, G., Sotiriadou, C., & Tzenalis, A. (2023). EXPLORATION OF FACTORS CONTRIBUTING TO THE ACCEPTANCE OF VACCINATION AGAINST COVID-19 AMONG NURSES WORKING IN ICUS. In *Perioperative Nursing (GORNA)* (Vol. 12, Number 2, pp. 190–205). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11032453>

Περίληψη

Εισαγωγή: Οι νοσηλεύτριες των ΜΕΘ, αποτελούν ζωτικούς πυλώνες της υγείας και η προστασία τους αποτελεί σημαντικό παράγοντα ετοιμότητας για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Ο εμβολιασμός αναδεικνύεται ως η πιο βιώσιμη επιλογή για την καταπολέμηση του ιού και οι νοσηλεύτριες έχουν αναγνωριστεί ως ομάδα υψηλής προτεραιότητας για τη λήψη του. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της παραγόντων που συντέλεσαν στην αποδοχή του εμβολιασμού έναντι της Covid-19 μεταξύ νοσηλευτών που εργάζονται σε ΜΕΘ σε όλη την Ελλάδα. **Υλικό και Μέθοδος:** Υλοποιήθηκε μια ποσοτική συγχρονική έρευνα με δείγμα 107 νοσηλευτών που εργάζονται σε ΜΕΘ. Η συλλογή δεδομένων έγινε με τη χρήση ερωτηματολογίου το οποίο διενεμήθη διαδικτυακά σε εφαρμογές μέσω κοινωνικής δικτύωσης. Ακολούθησε στατιστική ανάλυση με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος IBM SPSS Statistics 28.0.0.0 **Αποτελέσματα:** Παρόλο που όλοι οι συμμετέχοντες έχουν εμβολιαστεί, θεωρούν ότι η επικινδυνότητα του ιού συνεχίζει να τους αφορά. Στους παράγοντες εμβολιασμού, συγκαταλέγονται η αύξηση των μολυνθέντων και των αποβιωνόντων, η ασφάλεια και η αποτελεσματικότητα του εμβολίου. Λιγότερο επηρεάστηκαν από τον εμβολιασμό συνάδελφων, από τον οικογενειακό και φιλικό περίγυρο και σχεδόν καθόλου από τα θρησκευτικά ιδεώδη. **Συμπεράσματα:** Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν μελλοντικά για τη διαμόρφωση σχετικών πολιτικών και παρεμβάσεων ώστε να επιτευχθεί η πλήρης εμβολιαστική κάλυψη των νοσηλευτών και να ξεπεραστούν τυχόν εμπόδια που έχουν δημιουργηθεί.

Λέξεις κλειδιά: εμβόλιο COVID-19, πρόθεση εμβολιασμού, διστακτικότητα εμβολιασμού

Υπεύθυνος Αλληλογραφίας: Τζεναλής Αναστάσιος, Ν.Γύζη 13-Κουκούλι, Πανεπιστήμιο Πατρών, ΤΚ.26334 Πάτρα, Email: antzenalis@upatras.gr, Τηλ: 6947729065

RESEARCH ARTICLE

EXPLORATION OF FACTORS CONTRIBUTING TO THE ACCEPTANCE OF VACCINATION AGAINST COVID-19 AMONG NURSES WORKING IN ICUS

Anna Papadopoulou¹, George Kipourgos², Eleni Albani³, George Elesnitsalis⁴, Chrysanthi Sotiriadou⁵, Anastasios Tzenalis⁶

1. RN, MSc©, Postgraduate student in "Critical Care Nursing" Program, Aristotle University of Thessaloniki, Greece
2. RN, MSc, PhD©, Cardiac Care Unit, General University Hospital of Patras-All Holy Theotokos the Helper, Greece
3. RN, MSc, PhD, Assistant Professor Nursing Department. University of Patras, Greece
4. RN, MSc, PhD, Head Nurse in ICU, General Hospital Papageorgiou, Thessaloniki Greece
5. RN, MBA, PhD©, Nursing Department General Hospital Papageorgiou, Thessaloniki Greece
6. RN, MSc, PhD, Assistant Professor Nursing Department. University of Patras, Greece

Abstract

Introduction: Nurses working in intensive care units (ICU) are vital pillars of health and their protection is an important factor in preparedness to deal with the pandemic. Vaccination is emerging as the most viable option to combat the virus, and nurses have been identified as a high-priority group to receive it.

The purpose of this study was to explore the f. Material and Method: A quantitative cross-sectional survey was implemented with a sample of 107 nurses working in an ICU. Data collection was done using a questionnaire that was distributed online on social media applications. Statistical analysis followed using the IBM SPSS Statistics 28.0.0.0 statistical program. Results: Although all participants have been vaccinated, they consider that the risk of the virus continues to concern them. Vaccination factors include the increase in infections and deaths, the safety and efficacy of the vaccine. They were less influenced by the vaccination of colleagues, by the family and friendly environment and hardly at all by religious ideals. Conclusions: The findings of this research could be used in the future to formulate relevant policies and interventions to achieve full vaccination coverage of nurses and to overcome any barriers that have been created.

Keywords: COVID-19 vaccine, vaccination intention, vaccination hesitancy

Corresponding author: *Anastasios Tzenalis*, Email: antzenalis@upatras.gr, Mobile: 6947729065

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι νοσηλευτές της μονάδας εντατικής θεραπείας αποτελούν σημαντικά στελέχη των συστημάτων υγείας και κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν πρωτοφανείς προκλήσεις ενόψει της πανδημίας της νόσου Covid-19.^{1,2} Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας προκύπτει ότι, μελέτες έχουν διερευνήσει την πρόθεση των νοσηλευτών τριτοβάθμιων νοσοκομείων να εμβολιαστούν κατά της Covid-19, καθώς και τους παράγοντες που συντελούν σε αυτή. Σε μία εξ αυτών, η οποία διεξήχθη στις αρχές της πανδημίας, Φεβρουάριος-Μάρτιος 2020, μεταξύ νοσηλευτών στο Χονγκ Κονγκ, διαπιστώθηκε πως η αποδοχή του εμβολιασμού κατά της εποχικής γρίπης αποτέλεσε ισχυρό παράγοντα για την αποδοχή του εμβολιασμού κατά της Covid-19. Η επαφή με επιβεβαιωμένους ή ύποπτους ασθενείς με SARS-CoV-2, συνέβαλε επίσης θετικά στην απόφαση αυτή. Το μεγαλύτερο όμως ποσοστό των νοσηλευτών εμφάνισε δισταγμό, διότι ανησυχούσε για την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια των εμβολίων, καθώς τότε υπήρχαν λίγες διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την αποδοτικότητά τους.³

Σύμφωνα με έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε σε μεγάλο νοσοκομείο της Γαλλίας σχετικά με την πρόθεση/αποδοχή του εμβολίου μεταξύ υγειονομικών, αναδείχτηκε πως οι νοσηλευτές που εμβολιάστηκαν κατά της εποχικής γρίπης της προηγούμενης περιόδου, φάνηκαν δεκτικοί σχετικά με τη λήψη του εμβολίου. Συγκριτικά όμως με τους υπόλοιπους υγειονομικούς, οι νοσηλευτές είχαν τα μικρότερα ποσοστά αποδοχής του, με κύριο εμπόδιο τον φόβο τους σχετικά με την αποτελεσματικότητα και την ασφάλειά του.⁴

Μελέτη που διενεργήθηκε μεταξύ πέντε ευρωπαϊκών χωρών, συμπεριλαμβανομένων της Ελλάδας, της Κύπρου, της Ισπανίας, της Αλβανίας και του Κόσοβου, έδειξε πως το 65,3% των ερωτηθέντων νοσηλευτών, ήταν πρόθυμοι να εμβολιαστούν με ασφαλή και αποτελεσματικό εμβόλιο, με την Ελλάδα να παρουσιάζει

το υψηλότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων. Το υψηλό επίπεδο γνώσης σχετικά με τα χαρακτηριστικά των εμβολίων, ο εμβολιασμός κατά της γρίπης τα 2 τελευταία έτη, ο φόβος μόλυνσης και το αίσθημα εμπιστοσύνης προς τους επιστήμονες του υγειονομικού συστήματος, αποτέλεσαν τους βασικούς πυλώνες για την αποδοχή του εμβολίου. Τα κύρια εμπόδια που αναφέρθηκαν από εκείνους που δεν ήθελαν να εμβολιαστούν, ήταν η υπερεκτίμηση της κατάστασης της υγείας τους, με την πεποίθηση ότι τίποτα κακό δεν θα συνέβαινε ακόμα κι αν μολυνθούν από τον ιό, καθώς και οι αμφιβολίες σχετικά με την ασφάλεια και την αποδοτικότητα των βιολογικών αυτών νέων παρασκευασμάτων.⁵

Το Ισραήλ, έχει αναδειχθεί ως παγκόσμιος ηγέτης στη χορήγηση του εμβολίου, με την ταχύτερη εκστρατεία στον κόσμο. Σε έρευνα της Ιατρικής Σχολής «Ruth & Bruce Rappaport» του Τεχνολογικού Ινστιτούτου «Technion», στο Ισραήλ, αρχικά οι νοσηλευτές φάνηκαν να παρουσιάζουν μεγάλη απροθυμία να εμβολιαστούν στηριζόμενοι στη κοινή αντίληψη πως τα εμβόλια αναπτύχθηκαν και εγκρίθηκαν πολύ γρήγορα, αυξάνοντας έτσι την ανησυχία για την αποτελεσματικότητα και την ασφάλειά τους. Τα εμβόλια αυτά είναι τα ταχύτερα που αναπτύχθηκαν ποτέ, σε λιγότερο από 1 έτος, ακολουθούμενα από το εμβόλιο της παρωτίτιδας, το οποίο χρειάστηκε 4 έτη. Το γεγονός ότι η τεχνολογία mRNA, δεν είχε δοκιμαστεί ευρέως στον ανθρώπινο πληθυσμό, μαζί με την ταχύτητα ανάπτυξής της, είχε προκαλέσει φόβους για τις μακροπρόθεσμες άγνωστες επιπτώσεις.⁶

Το υψηλότερο ποσοστό αποδοχής του εμβολιασμού, 84,4%, αναφέρθηκε στη μελέτη που έλαβε χώρα στα «Med-Star Health Hospitals» στη Βαλτιμόρη του Μέριλαντ, στις ΗΠΑ. Ο εμβολιασμός κατά της Covid-19 είχε ως αποτέλεσμα τη συνολική βελτίωση της ευημερίας και της ψυχικής υγείας των νοσηλευτών, όπου πλέον αισθάνονται περισσότερη ασφάλεια και άνεση στη φροντίδα ασθενών με SARS-CoV-2.⁷

Στην Κύπρο, τα ευρήματα μιας διαδικτυακής ανώνυμης έρευνας, αποκαλύπτουν ότι σχεδόν το 41% των συμμετεχόντων νοσηλευτών δεν είχαν την πρόθεση να εμβολιαστούν. Μεταξύ των συνηθέστερων λόγων για την μη αποδοχή του εμβολιασμού, ήταν οι ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα και τη διαδικασία έγκρισης των εμβολίων, η αντίληψη ότι η νόσος δεν είναι τόσο επικίνδυνη, η αναμονή στο να εμβολιαστούν πρώτα οι άλλοι, ο φόβος για τις επιπλοκές που μπορεί να προκαλέσει το εμβόλιο, το γεγονός ότι δεν θεωρούν τον εαυτό τους ομάδα υψηλού κινδύνου, ο ισχυρισμός ότι η φυσική ανοσία είναι καλύτερη και τέλος ο φόβος της ένεσης.⁸

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των παραγόντων που συντέλεσαν στην πρόθεση εμβολιασμού κατά της ασθένειας Covid-19 μεταξύ των εμβολιασμένων νοσηλευτών που εργάζονται σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας στην Ελλάδα, κατά τη διάρκεια της πανδημίας SARS-CoV-2.

Δείγμα μελέτης

Το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν συνολικά 107 Νοσηλευτές και Βοηθοί νοσηλευτών που εργάζονται σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας σε όλη την Ελλάδα, κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οι οποίοι έχουν εμβολιαστεί έναντι της Covid-19. Από την έρευνα αποκλείστηκαν οι νοσηλευτές και βοηθοί νοσηλευτών των ΜΕΘ που δεν έχουν εμβολιαστεί καθώς και νοσηλευτές που εργάζονται σε τμήματα διαφορετικά από αυτό της ΜΕΘ.

Ερευνητικά Εργαλεία

Ως μεθοδολογικό εργαλείο για τη συλλογή των ερευνητικών δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε ένα έγκριτο και έγκυρο ερωτηματολόγιο του Πανεπιστημίου Πατρών του τμήματος Νοσηλευτικής, έπειτα από σχετική άδεια. Σχεδιάστηκε με τη χρήση φόρμας Google, και διανεμήθηκε σε εφαρμογές μέσων κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. Facebook, Viber, Messenger). Το διαδικτυακό ερωτηματολόγιο αποτελούταν από τρεις

ενότητες. Περιείχε 28 ερωτήσεις, 27 υποχρεωτικής απάντησης και μία μη υποχρεωτικής, πολλαπλών επιλογών, πλαισίων ελέγχου, σύντομων απαντήσεων και γραμμικής κλίμακας (6βαθμη κλίμακα Likert), διατυπωμένες στην ελληνική γλώσσα.

Η πρώτη ενότητα περιελάμβανε επτά ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά και εργασιακά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα καταγράφηκαν η ηλικία το φύλο, το επάγγελμα, το εκπαιδευτικό επίπεδο, το τμήμα εργασίας, η οικογενειακή κατάσταση και ο αριθμός των τέκνων σε ερώτηση σύντομης απάντησης. Η δεύτερη ενότητα, αφορούσε τις γενικές πληροφορίες και τις πεποιθήσεις σχετικά με την ασθένεια Covid-19, με πλήθος έντεκα ερωτήσεων. Η πρώτη ερώτηση προσανατολίστηκε στις πηγές ενημέρωσης των συμμετεχόντων σχετικά με την Covid-19 όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τη διαδικτυακή αναζήτηση, τη τηλεόραση, την εφημερίδα, τα επιστημονικά άρθρα και περιοδικά, την επίσημη διαδικτυακή σελίδα του Ε.Ο.Δ.Υ. και του Π.Ο.Υ.. Ακολούθως, ερωτήθηκαν με επιλογή απάντησης «Ναι ή Όχι», αν ανήκουν οι ίδιοι σε κάποια ευπαθή ομάδα ή αν κάποιο μέλος της οικογένειάς τους ανήκει σε ευπαθή ομάδα ή είναι άνω των 65 ετών, για το αν η επικινδυνότητα του ιού τους αφορά άμεσα, εάν μέχρι τώρα έχουν διαγνωσθεί με θετικό τεστ κι αν κάποιος από το οικογενειακό ή φιλικό τους περιβάλλον έχει ασθενήσει ή πεθάνει από την Covid-19. Ακόμη απάντησαν σε ερώτηση σχετικά με τις φορές που έχουν υποβληθεί σε τεστ ανίχνευσης SARS-CoV-2. Ακολούθησαν ερωτήσεις γραμμικής κλίμακας (κλίμακα Likert) που κυμαίνονταν από το 0 (=καθόλου) έως το 5 (=υπερβολικά πολύ) σχετικά με το πόσο εκτεθειμένοι θεωρούνται πως είναι στο τμήμα που εργάζονται, πόσο πιθανό είναι να μολυνθούν οι ίδιοι μελλοντικά, πόσο πιθανό είναι να νοσήσουν και να αποβιώσουν δικοί τους άνθρωποι μελλοντικά.

Η τρίτη ενότητα, αποτελούμενη από δέκα ερωτήσεις, διερεύνησε τους παράγοντες που επηρέασαν την απόφασή τους να εμβολιαστούν. Κλήθηκαν να απαντήσουν, κατά βάση, ερωτήσεις γραμμικής κλίμακας

που προσανατολίζονταν στην αποτελεσματικότητα του εμβολίου, την ασφάλεια του εμβολίου, την αύξηση του αριθμού των μολυνθέντων, την αύξηση του αριθμού των θανάτων, την παρότρυνση από οικογένεια/φίλους προς τον εμβολιασμό, τον εμβολιασμό των συναδέλφων του ίδιου ή άλλου υγειονομικού φορέα και κατά πόσο η θρησκεία επηρέασε την απόφαση του εμβολιασμού.

Ηθική και δεοντολογία

Πρόκειται για μία διαδικτυακή συγχρονική έρευνα ποσοτικής προσέγγισης που διεξήχθη το πρώτο τρίμηνο του 2022 στην Ελλάδα στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος (Μ.Π) έπειτα από έγκριση της επιστημονικής επιτροπής του Μ.Π. Η έρευνα ήταν ανώνυμη και τα δεδομένα συλλέχθηκαν με τη χρήση διαδικτυακού ερωτηματολογίου. Στην αρχή του ερωτηματολογίου συμπεριλήφθηκε ενημερωτικό δελτίο σχετικά με τη μελέτη το οποίο κατείχε θέση εντύπου συγκατάθεσης στην έρευνα. Κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν απαιτήθηκαν ηλεκτρονικές υπογραφές και δεν συλλέχθηκαν οι διευθύνσεις IP των συμμετεχόντων, καθώς ήταν εθελοντική και δεν προσφέρθηκε κανένα κίνητρο.

Στατιστική Ανάλυση

Τα αποτελέσματα της μελέτης αναλύθηκαν και υπολογίστηκαν με χρήση του στατιστικού πακέτου IBM SPSS Statistics 28.0.0.0.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Δημογραφικά και Εργασιακά χαρακτηριστικά

Η πρώτη ενότητα προσανατολίστηκε στα δημογραφικά και εργασιακά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων. Από το σύνολο το συμμετεχόντων, το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν νοσηλευτές (91,6%) και το μικρότερο βοηθοί νοσηλευτών (8,4%), εργαζόμενοι σε ΜΕΘ. Η πλειοψηφία ήταν γυναίκες με ποσοστό 82,2% και η ηλικιακή συχνότητα ήταν μεταξύ 30-39 ετών, στο 36,4%, ενώ δεν συμμετείχαν άτομα άνω των 60 ετών. Η συντριπτική πλειοψηφία ήταν απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης με ποσοστό 35,5%, ενώ Μεταπτυχιακό Δίπλωμα κατείχε το 30,8%. Στην οικογενειακή κατάσταση, το 58,9% επέλεξε την απάντηση «Έγγαμος/Σύμφωνο Συμβίωσης/Συζώ με κάποιον» και στον αριθμό των τέκνων, που ήταν ερώτηση μη υποχρεωτικής σύντομης απάντησης, το 48,6% δεν απάντησε, και το ακόλουθο μεγαλύτερο ποσοστό των 21,5%, να έχει γράψει δύο τέκνα. Όλα τα δημογραφικά και εργασιακά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, παρουσιάζονται αναλυτικά στον

Πίνακα 1.1.

Πίνακας 1.1. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

	Ηλικία			
	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό Περιπτώσεων	Αθροιστική Σχετική Συχνότητα
22-29 ετών	29	27,10%	27,10%	27,10%
30-39 ετών	39	36,40%	36,40%	63,60%
40-49 ετών	29	27,10%	27,10%	90,70%
50-59 ετών	10	9,30%	9,30%	100,00%
> 60 ετών	0	0%	0%	0%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Φύλο				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Άνδρας	19	17,80%	17,80%	17,80%
Γυναίκα	88	82,20%	82,20%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Επάγγελμα				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Νοσηλεύτης	98	91,60%	91,60%	91,60%
Βοηθός Νοσηλεύτη	9	8,40%	8,40%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Εκπαιδευτικό Επίπεδο				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Δευτ/θμια Εκπαίδευση	9	8,40%	8,40%	8,40%
T.E.I.	38	35,50%	35,50%	43,90%
A.E.I.	23	21,50%	21,50%	65,40%
Μεταπτυχιακό Δίπλωμα	33	30,80%	30,80%	96,30%
Διδακτορικό Δίπλωμα	4	3,70%	3,70%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Τμήμα Εργασίας				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
ΜΕΘ	107	100,00%	100,00%	100,00%

Οικογενειακή Κατάσταση				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Άγαμος	36	33,60%	33,60%	33,60%
Έγγαμος / Σύμφωνο Συμβίωσης / Συζώ με κάποιον	63	58,90%	58,90%	92,50%
Διαζευγμένος / Χήρος	8	7,50%	7,50%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Αριθμός τέκνων				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
(κενό)	52	48,60%	48,60%	48,60%
0	3	2,80%	2,80%	51,40%

1	17	15,90%	15,90%	67,30%
2	23	21,50%	21,50%	88,80%
3	12	11,20%	11,20%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Γενικές πληροφορίες και πεποιθήσεις για τη Covid-19

Η δεύτερη ενότητα, αφορούσε τις γενικές πληροφορίες και πεποιθήσεις σχετικά με την ασθένεια Covid-19. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερώτηση πλαισίου ελέγχου με τη δυνατότητα επιλογής περισσότερων εκ των μια απαντήσεων σχετικά με το ποιες είναι οι πηγές ενημέρωσης τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν, πώς η πλειονότητα επιλέγει να ενημερωθεί από επιστημονικά άρθρα και περιοδικά, την επίσημη διαδικτυακή σελίδα του Ε.Ο.Δ.Υ. και τη διαδικτυακή αναζήτηση (π.χ. Google). Εν συνεχεία, το 95,3% δήλωσε ότι οι ίδιοι δεν ανήκουν σε κάποια ευπαθή ομάδα, ενώ το 62,6% στην ερώτηση αν κάποιο μέλος της οικογένειας ανήκει σε ευπαθή ομάδα ή είναι άνω των 65 ετών απάντησε θετικά. Όσον αφορά την επικινδυνότητα του ιού, το 82,2% δήλωσε ότι τους αφορά άμεσα.

Οι μισοί από τους ερωτηθέντες έχουν υποβληθεί σε τεστ ανίχνευσης του SARS-CoV-2 πάνω από 30 φορές με το

67,3% να έχουν αρνητική διάγνωση. Το 88,8% δήλωσε πως μέλος του οικογενειακού ή φιλικού τους περιβάλλοντος έχει ασθενήσει από τη Covid-19 εκ των οποίων το 28% έχει αποβιώσει. Ακολουθώντας, στις τρεις τελευταίες ερωτήσεις αυτής της ενότητας, ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν με την χρήση 6βαθμης κλίμακας Likert, κατά πόσο εκτεθειμένοι στον ιό αισθάνονται ότι είναι στο τμήμα που εργάζονται, με το 42,1% να θεωρεί ότι είναι «υπερβολικά πολύ» εκτεθειμένοι, με αυτή την επιλογή να είναι η 6^η κατά σειρά της κλίμακας, κατά φθίνουσα ταξινόμηση. Στην ερώτηση κατά πόσο θεωρούν ότι μπορεί να μολυνθούν από τον ιό οι ίδιοι μελλοντικά, το μεγαλύτερο ποσοστό που ήταν 31,8%, απάντησε «υπερβολικά πολύ», ενώ στη πιθανότητα μόλυνσης ή αποβίωσης των οικείων τους, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε με την τρίτη επιλογή της κλίμακας «αρκετά», στο 35,5%. Όλες οι πληροφορίες και οι πεποιθήσεις των συμμετεχόντων σχετικά με τη Covid-19, δίδονται αναλυτικά στον **Πίνακα 1.2.**

Πίνακας 1.2. Πληροφορίες και οι πεποιθήσεις των συμμετεχόντων σχετικά με τη Covid-19

	Πηγές ενημέρωσης Covid-19			
	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό Περιπτώσεων	Αθροιστική Σχετική Συχνότητα
Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης	28	26,20%	100,00%	100,00%
Διαδικτυακή Αναζήτηση	54	50,50%	100,00%	100,00%
Τηλεόραση	32	29,90%	100,00%	100,00%
Έντυπη Εφημερίδα	8	7,50%	100,00%	100,00%
Επιστημονικά Άρθρα-Περιοδικά	65	60,70%	100,00%	100,00%
Ε.Ο.Δ.Υ.	61	57,00%	100,00%	100,00%
Π.Ο.Υ.	53	49,50%	100,00%	100,00%

Ευπαθή Ομάδα

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Ναι	5	4,70%	4,70%	4,70%
Όχι	102	95,30%	95,30%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Μέλος οικογένειας (ευπαθή ομάδα ή > 60 ετών)

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Ναι	67	62,60%	62,60%	62,60%
Όχι	40	37,40%	37,40%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Επικινδυνότητα ιού

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Ναι	88	82,20%	82,20%	82,20%
Όχι	19	17,80%	17,80%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Τεστ ανίχνευσης Covid-19

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
0	1	0,90%	0,90%	0,90%
1-10	18	16,80%	16,80%	17,80%
10-20	18	16,80%	16,80%	34,60%
20-30	16	15,00%	15,00%	49,50%
> 30	54	50,50%	50,50%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Θετικό τεστ ανίχνευσης Covid-19

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Ναι	35	32,70%	32,70%	32,70%
Όχι	72	67,30%	67,30%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Ασθένεια οικείων από Covid-19

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Ναι	95	88,80%	88,80%	88,80%
Όχι	12	11,20%	11,20%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Αποβίωση οικείων από Covid-19

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Ναι	30	28,00%	28,00%	28,00%
Όχι	77	72,00%	72,00%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Ποσοστό έκθεσης στον ιό στο τμήμα εργασίας

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
--	------------------	----------------	----------------------------	-------------------------------------

Καθόλου	1	0,90%	0,90%	0,90%
Ελάχιστα	5	4,70%	4,70%	5,60%
Λίγο	12	11,20%	11,20%	16,80%
Αρκετά	21	19,60%	19,60%	36,40%
Πολύ	23	21,50%	21,50%	57,90%
Υπερβολικά Πολύ	45	42,10%	42,10%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Πιθανότητα μόλυνσης μελλοντικά

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	2	1,90%	1,90%	1,90%
Ελάχιστα	5	4,70%	4,70%	6,50%
Λίγο	9	8,40%	8,40%	15,00%
Αρκετά	26	24,30%	24,30%	39,30%
Πολύ	31	29,00%	29,00%	68,20%
Υπερβολικά Πολύ	34	31,80%	31,80%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Πιθανότητα μόλυνσης-αποβίωσης οικείων μελλοντικά

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	4	3,70%	3,70%	3,70%
Ελάχιστα	12	11,20%	11,20%	15,00%
Λίγο	19	17,80%	17,80%	32,70%
Αρκετά	38	35,50%	35,50%	68,20%
Πολύ	23	21,50%	21,50%	89,70%
Υπερβολικά Πολύ	11	10,30%	10,30%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Πρόθεση εμβολιασμού και συντελεστικοί παράγοντες

Η τρίτη και τελευταία ενότητα, επικεντρώθηκε στη πρόθεση των νοσηλευτών να εμβολιαστούν και στους παράγοντες που τους ώθησαν σε αυτή τους την απόφαση. Κλήθηκαν να απαντήσουν με τη χρήση ββαθμης κλίμακας Likert, στο ερώτημα σχετικά με τους παράγοντες που συντέλεσαν στην απόφασή τους να εμβολιαστούν. Τα ευρήματα έδειξαν πως οι κύριοι λόγοι που τους επηρέασαν, ήταν η αποτελεσματικότητα και η ασφάλεια του εμβολίου, η αύξηση του αριθμού των μολυνθέντων και η αύξηση των θανάτων. Λιγότερο φάνηκε να τους επηρέασε η παρότρυνση για τον

εμβολιασμό από την οικογένεια και τους φίλους, ο εμβολιασμός των συναδέλφων νοσηλευτών και σχεδόν καθόλου τα θρησκευτικά τους πιστεύω, με ποσοστό 83,2% να επιλεγούν την πρώτο βαθμό της κλίμακας Likert: «Καθόλου».

Έπειτα, ερωτήθηκαν εάν είναι σύμφωνοι με τον υποχρεωτικό εμβολιασμό για το σύνολο του πληθυσμού. Το μεγαλύτερο ποσοστό επέλεξε ότι «Συμφωνεί», ενώ στην ερώτηση σε ποιες ομάδες θεωρούν πως το εμβόλιο έπρεπε να χορηγηθεί εξαρχής υποχρεωτικά, το 34,6% απάντησε «Σε κανέναν» και το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό 25,2%, απάντησε «Σε όλους τους πολίτες». Η απάντηση να

χορηγηθεί «Στα παιδιά», δεν επιλέχθηκε από κανέναν. Τέλος, απεφάνθη πως το 61,7%, δεν εμβολιάζεται κάθε χρόνο με το εμβόλιο κατά του ιού της γρίπης, κι αυτό ίσως να συνάδει με το γεγονός ότι η αποδοχή του εμβολιασμού κατά του SARS-CoV-2, δεν εξαρτάται απαραίτητως με τη προηγούμενη εμβολιαστική

συμπεριφορά και πεποίθηση, αλλά με το γεγονός ότι υπάρχει υψηλή αντίληψη της επικινδυνότητας του ιού και των σφοδρών συνεπειών που έχει επιφέρει η πανδημία παγκοσμίως. Αναλυτικά οι πληροφορίες σχετικά με την πρόθεση των συμμετεχόντων να εμβολιαστούν, παρατίθενται στον **Πίνακα 1.3.**

Πίνακας 1.3. Πρόθεση για εμβολιασμό.

Αποτελεσματικότητα εμβολίου				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	12	11,20%	11,20%	11,20%
Ελάχιστα	6	5,60%	5,60%	16,80%
Λίγο	14	13,10%	13,10%	29,90%
Αρκετά	21	19,60%	19,60%	49,50%
Πολύ	33	30,80%	30,80%	80,45
Υπερβολικά Πολύ	21	19,60%	19,60%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Ασφάλεια εμβολίου				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	14	13,10%	13,10%	13,10%
Ελάχιστα	6	5,60%	5,60%	18,70%
Λίγο	24	22,40%	22,40%	41,10%
Αρκετά	22	20,60%	20,60%	61,70%
Πολύ	28	26,20%	26,20%	87,90%
Υπερβολικά Πολύ	21	19,60%	19,60%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Αύξηση των μολυνθέντων				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	13	12,10%	12,10%	12,10%
Ελάχιστα	3	2,80%	2,80%	15,00%
Λίγο	6	5,60%	5,60%	20,60%
Αρκετά	16	15,00%	15,00%	35,50%
Πολύ	38	35,50%	35,50%	71,00%
Υπερβολικά Πολύ	31	29,00%	29,00%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Αύξηση των θανάτων				
	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	11	10,30%	10,30%	10,30%
Ελάχιστα	6	5,60%	5,60%	15,90%

Λίγο	9	8,40%	8,40%	24,30%
Αρκετά	20	18,70%	18,70%	43,00%
Πολύ	29	27,10%	27,10%	70,10%
Υπερβολικά Πολύ	32	29,90%	29,90%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Παρότρυνση οικογένειας / φίλων

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	35	32,70%	32,70%	32,70%
Ελάχιστα	21	19,60%	19,60%	52,30%
Λίγο	13	12,10%	12,10%	64,50%
Αρκετά	20	18,70%	18,70%	83,20%
Πολύ	14	13,10%	13,10%	96,30%
Υπερβολικά Πολύ	4	3,70%	3,70%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Εμβολιασμός των συναδέλφων Νοσηλευτών

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	22	20,60%	20,60%	20,60%
Ελάχιστα	13	12,10%	12,10%	32,70%
Λίγο	14	13,10%	13,10%	45,80%
Αρκετά	28	26,20%	26,20%	72,00%
Πολύ	22	20,60%	20,60%	92,50%
Υπερβολικά Πολύ	8	7,50%	7,50%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Θρησκευτικά πιστεύω

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Καθόλου	89	83,20%	83,20%	83,20%
Ελάχιστα	8	7,50%	7,50%	90,70%
Λίγο	4	3,70%	3,70%	94,40%
Αρκετά	2	1,90%	1,90%	96,30%
Πολύ	2	1,90%	1,90%	98,10%
Υπερβολικά Πολύ	2	1,90%	1,90%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Υποχρεωτική χορήγηση εμβολίου σε όλους

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Συμφωνώ απόλυτα	19	17,80%	17,80%	17,80%
Συμφωνώ	34	31,80%	31,80%	49,50%
Δεν γνωρίζω	11	10,30%	10,30%	59,80%
Διαφωνώ	22	20,60%	20,60%	80,40%
Διαφωνώ απόλυτα	21	19,60%	19,60%	100,00%

Σύνολο 107 100,00% 100,00%

Υποχρεωτική χορήγηση εμβολίου σε συγκεκριμένες ομάδες

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Στους ηλικιωμένους	15	14,00%	14,00%	14,00%
Στις ευπαθείς ομάδες	22	20,60%	20,60%	34,60%
Στα παιδιά	0	0%	0%	0%
Στους επαγγελματίες υγείας	6	5,60%	5,60%	40,20%
Σε όλους τους πολίτες	27	25,20%	25,20%	65,40%
Σε κανέναν	37	34,60%	34,60%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

Εμβολιασμός κατά της γρίπης κάθε έτος

	<u>Συχνότητα</u>	<u>Ποσοστό</u>	<u>Ποσοστό Περιπτώσεων</u>	<u>Αθροιστική Σχετική Συχνότητα</u>
Ναι	41	38,30%	38,30%	38,30%
Όχι	66	61,70%	61,70%	100,00%
Σύνολο	107	100,00%	100,00%	

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Δημογραφικά στοιχεία

Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για το πώς σχετίζονται μεταξύ τους τα δημογραφικά στοιχεία των νοσηλευτών των ΜΕΘ, οι πεπειθήσεις τους για την Covid-19 και οι παράγοντες που τους ώθησαν να εμβολιαστούν. Παρατηρήθηκε ότι οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων, η ηλικία κυμαίνεται μεταξύ 30 έως 39 ετών, η πλειονότητα είναι απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης και οι περισσότεροι είναι νυμφευμένοι με παιδιά. Διαπιστώθηκε πως όλες οι ηλικιακές ομάδες από 22 έως 59 ετών, έχουν εμβολιαστεί κι αν ληφθεί υπόψη ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της έρευνας ήταν νέοι ηλικίας 22 με 39 ετών, το γεγονός αυτό έρχεται να συμφωνήσει με τα ευρήματα της έρευνας που διεξήχθη μεταξύ νοσηλευτών της Ένωσης Νοσηλευτικού Προσωπικού στο Χονγκ Κονγκ, το Μάρτιο-Απρίλιο 2020, που υποστηρίζει ότι οι νεότεροι σε ηλικία νοσηλευτές ήταν πιο δεκτικοί στον εμβολιασμό σε σχέση με τους

μεγαλύτερους.⁹ Ωστόσο διαφωνεί με την έρευνα στη Νότια Αφρική στην οποία οι μεγαλύτεροι σε ηλικία υγειονομικοί ήταν πιο πιθανό να δεχθούν τον εμβολιασμό συγκριτικά με τους νεότερους.¹⁰

Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες ήταν παντρεμένοι και έχουν παιδιά. Ένας από τους λόγους που τους ώθησε στον εμβολιασμό φαίνεται να είναι και η προστασία της οικογένειας τους, όπως άλλωστε αναδείχθηκε και στην διαδικτυακή έρευνα μεταξύ επαγγελματιών υγείας στο Καμερούν, στην οποία οι έγγαμοι συμμετέχοντες δήλωσαν πως δέχονται τον εμβολιασμό διότι υπάρχει ο φόβος μετάδοσης του ιού στους συζύγους τους και στα τέκνα τους.¹¹ Η προστασία της οικογένειας αποδείχθηκε να είναι επίσης ένας από τους κύριους λόγους εμβολιασμού και για τους υγειονομικούς της έρευνας των 8 νοσοκομείων τριτοβάθμιας περίθαλψης στην Ελλάδα¹², καθώς και για τους συμμετέχοντες της έρευνας στη Νέα Υόρκη.¹³

Νοσήσαντες και μη νοσήσαντες

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, το μεγαλύτερο ποσοστό της έρευνας δεν έχει νοσήσει από Covid-19, και πως νοσήσαντες και μη, όλων των ηλικιακών ομάδων, θεωρούν πολύ πιθανό να μολυνθούν ξανά μελλοντικά. Εξαιρέση μόνο αποτέλεσε, η μικρή συμμετοχή των ατόμων ηλικίας μεταξύ 50 έως 59 ετών, όπου θεωρούν απίθανο να επαναμολυνθούν όσοι έχουν ήδη προσβληθεί από τον ιό και οι μη νοσήσαντες να το θεωρούν αρκετά πιθανό. Παρόλο που το 32,7% των ερωτηθέντων έχουν μολυνθεί από τον ιό, η απόκτηση ανοσίας δεν τους απέτρεψε από τον εμβολιασμό. Το γεγονός αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα ευρήματα της μελέτης που διενεργήθηκε μεταξύ πέντε ευρωπαϊκών χωρών, συμπεριλαμβανομένων της Ελλάδας, της Κύπρου, της Ισπανίας, της Αλβανίας και του Κόσοβου, στην οποία αναδείχθηκε πως οι νοσηλευτές που έχουν ήδη μολυνθεί, δεν προτίθενται να προβούν στον εμβολιασμό λόγω των αντισωμάτων που έχουν αποκτήσει.⁵

Εμβόλιο της γρίπης

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων, δεν εμβολιάζονται κάθε χρόνο έναντι της γρίπης. Αναδεικνύεται συνεπώς πως ο εμβολιασμός έναντι της γρίπης, δεν αποτελεί έναν από τους ισχυρούς παράγοντες για την αποδοχή του εμβολίου κατά της Covid-19. Το εύρημα αυτό, έρχεται να διαφωνήσει με προηγούμενες έρευνες όπως αυτή της Γαλλίας⁴ και της Ιταλίας¹⁴, στις οποίες βασικός παράγοντας εμβολιασμού για τους νοσηλευτές ήταν ο εμβολιασμός κατά της εποχικής γρίπης προηγούμενης περιόδου.

Πηγές ενημέρωσης

Το δείγμα με το ανώτερο εκπαιδευτικό επίπεδο, απόφοιτοι Α.Ε.Ι., κάτοχοι Μεταπτυχιακού και Διδακτορικού διπλώματος, εστιάζει για την ενημέρωσή του σχετικά με την ασθένεια της Covid-19, περισσότερο σε πηγές που προέρχονται από επιστημονικά άρθρα και περιοδικά και από τις επίσημες σελίδες του Ε.Ο.Δ.Υ. και του Π.Ο.Υ. Αντιθέτως, απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας και

Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης επιλέγουν περισσότερο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram), τη διαδικτυακή αναζήτηση (Google) και τη τηλεόραση. Τα αποτελέσματα αυτά συνάδουν με τα ευρήματα της διατομεακής μελέτης που διεξήχθη στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «King Abdul Aziz Jeddah», στη Σαουδική Αραβία, μεταξύ των εργαζόμενων νοσηλευτών. Τα ευρήματα αποκάλυψαν πως το μεγαλύτερο ποσοστό των νοσηλευτών λαμβάνουν τις πληροφορίες τους σχετικά με τη Covid-19 από επιστημονικά τεκμηριωμένες πηγές, συμπεριλαμβανομένων αξιόπιστων ιστότοπων, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και του Υπουργείου Υγείας.¹⁵ Ωστόσο, έρχονται σε αντίθεση με τα ευρήματα της διαδικτυακής έρευνας του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου και του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου της Κύπρου, που γνωστοποίησε πως οι νοσηλευτές σχετικά με την Covid-19 και τον εμβολιασμό, δήλωσαν ως πηγές πληροφοριών το διαδίκτυο, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τους συνεργάτες.⁸ Συγκριτικά με την έρευνα της Ιατρικής Σχολής «Ruth & Bruce Rappaport» του Τεχνολογικού Ινστιτούτου «Technion» στο Ισραήλ, ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την αποδοχή του εμβολιασμού των νοσηλευτών, διαπιστώθηκε πως ήταν η πηγή γνώσης σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες των εμβολίων, με τους νοσηλευτές να βασίζονται λιγότερο σε επιστημονικώς τεκμηριωμένα άρθρα.⁶

Ευπαθείς ομάδες – Οικογενειακό περιβάλλον

Παρότι, το 95,3% των συμμετεχόντων δεν ανήκαν σε ευπαθή ομάδα, η πλειονότητα του ποσοστού δήλωσε, ότι υπάρχει μέλος στην οικογένειά τους που είναι ευπαθή μέλος ή άνω των 65 ετών. Αυτό ενδεχομένως να δηλώνει, πως παρόλο που οι ίδιοι δεν διατρέχουν ισχυρό κίνδυνο εάν μολυνθούν, ο φόβος της έκθεσης παραμένει υψηλός διότι αποτελούν το μέσο μετάδοσης στους οικείους τους και ίσως να είναι η αιτία για δυσμενείς επιπτώσεις. Το υψηλότερο ποσοστό της μελέτης δήλωσε ότι, υπάρχει μέλος στον οικογενειακό ή

φιλικό περιβάλλον που μολύνθηκε από τον SARS-CoV-2. Από αυτό το ποσοστό, το μικρότερο ποσοστό έχει αποβιώσει, ενώ το 72% όχι. Συγκριτικά, με την αντίστοιχη έρευνα στη Σαουδική Αραβία, το 87,4% των νοσηλευτών με πρόθεση να εμβολιαστούν, δεν γνώριζε κανέναν στο οικογενειακό και φιλικό του περιβάλλον που να μολύνθηκε από τον SARS-CoV-2.¹⁵

Η αύξηση νοσηρότητας και θνητότητας

Πρώτοι στη λίστα παράγοντες που ώθησαν προς τον εμβολιασμό τους νοσηλευτές της ΜΕΘ της παρούσας έρευνας, ήταν η αύξηση του αριθμού των μολυνθέντων και των αποθανόντων. Όμοια αποτελέσματα, παρατηρήθηκαν και στην έρευνα που διεξήχθη στη πόλη Ντέσι της Αιθιοπίας, τον Μάιο του 2021 μεταξύ υγειονομικών, στην οποία οι συμμετέχοντες δήλωσαν πως η αυξημένη ύπαρξη μολύνσεων στον οικογενειακό, επαγγελματικό και φιλικό περιβάλλον τους ώθησε προς τον εμβολιασμό.¹⁶ Σχετικά με την αύξηση της θνητότητας, στην μελέτη που πραγματοποιήθηκε στο Περού μεταξύ εργαζομένων στην υγεία, οι οποίοι είχαν μολυνθεί από τον SARS-CoV-2 το διάστημα από τον Μάρτιο του 2020 έως τον Αύγουστο του 2021, αποδείχθηκε πως διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο θανάτου διότι υπάρχει υψηλό ποσοστό ηλικιωμένων ενηλίκων υγειονομικών με παρουσία συννοσηροτήτων. Ο κίνδυνος αυτός τους ώθησε προς τον εμβολιασμό, με τα ποσοστά θανάτων να έχουν μειωθεί αρκετά.¹⁷ Αυτό επιβεβαιώθηκε και από τον Escobar-Agreda S, όπου απέδειξε πως μετά την έναρξη του εμβολιασμού, σημειώθηκε υψηλό ποσοστό επιβίωσης στους Περουβιανούς υγειονομικούς καθώς χωρίς αυτόν, ο αριθμός των θανάτων από τη Covid-19 θα είχε αυξηθεί σημαντικά.¹⁸

Αποτελεσματικότητα και ασφάλεια εμβολίου

Εν συνεχεία, επιπλέον παράγοντες πρόθεσης εμβολιασμού που σημείωσαν σημαντικά ποσοστά επηρεασμού, ήταν η αποτελεσματικότητα και η ασφάλεια του εμβολίου. Οι δύο αυτοί παράγοντες έχουν μελετηθεί αρκετά και σε προηγούμενες μελέτες. Στην

έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε πέντε ευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανόμενης και της Ελλάδας, το 65,3% των ερωτηθέντων νοσηλευτών που ήταν πρόθυμοι να εμβολιαστούν έθεσαν ως κύριο παράγοντα το ασφαλή και αποτελεσματικό εμβόλιο, με την Ελλάδα να παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων.⁵ Αντίθετα στην Ινδία, οι πλειονότητα των υγειονομικών ήταν διστακτικοί στην αποδοχή του εμβολίου διότι ανησυχούσαν για την ασφάλεια και αποτελεσματικότητά του.¹⁹

Εμβολιασμός συναδέλφων νοσηλευτών

Λιγότερο αλλά εξίσου σημαντικό ποσοστό, σημείωσε ένας ακόμα συντελεστικός παράγοντας, ο εμβολιασμός των συναδέλφων νοσηλευτών του ίδιου ή άλλου υγειονομικού φορέα. Τα αποτελέσματα αυτά θα μπορούσαν να συσχετιστούν με εκείνα της έρευνας που διεξήχθη μεταξύ νοσηλευτών σε πέντε νοσοκομεία της Κίνας, στην οποία διαπιστώθηκε πως η συχνή διαπροσωπική επικοινωνία με επαγγελματίες υγείας, τους βοήθησε να διαμορφώσουν μια πιο εμπειριστατωμένη άποψη και τελικά να δεχθούν τον εμβολιασμό.²⁰

Πνευματικότητα

Στους παράγοντες που φάνηκαν να μην διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην απόφασή τους να εμβολιαστούν, ήταν η παρότρυνση από την οικογένεια/φίλους και τα θρησκευτικά τους πιστεύω, σημειώνοντας και οι δύο τα χαμηλότερα ποσοστά από τους συντελεστικούς παράγοντες επηρεασμού της έρευνας. Ο παράγοντας της πνευματικότητας έχει μελετηθεί σε μία προηγούμενη διατομεακή διαδικτυακή έρευνα που διεξήχθη στο Καμερούν, μεταξύ υγειονομικών. Αναδείχθηκε, πως η πνευματικότητα καθορίζει σημαντικά την αποδοχή ή μη του εμβολιασμού. Συμμετέχοντες με χαμηλό επίπεδο πνευματικότητας, ήταν απόλυτα δεκτικοί απέναντι στην αποδοχή του εμβολιασμού.¹¹ Το επίπεδο θρησκευτικότητας φάνηκε επίσης να επηρεάζει σημαντικά τα ποσοστά εμβολιασμού του προσωπικού ψυχικής υγείας στο

Ισραήλ, όπου τα κοσμικά άτομα είχαν το υψηλότερο ποσοστό εμβολιασμού, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό σημειώθηκε στην ορθόδοξη ομάδα. ²¹

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Η παρούσα μελέτη υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς. Ο πρώτος περιορισμός, αφορά τη μέθοδο δειγματοληψίας. Τα δεδομένα ελήφθησαν με τη χρήση διαδικτυακού ερωτηματολογίου το οποίο διανεμήθηκε σε συγκεκριμένες εφαρμογές μέσων κοινωνικής δικτύωσης (facebook, messenger, viber). Αυτό μπορεί να δηλώνει ότι τα στοιχεία που συλλέχθηκαν, να μην είναι πλήρως αντιπροσωπευτικά για το σύνολο του πληθυσμού των νοσηλευτών που εργάζονται σε ΜΕΘ, στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα, δεν ήταν δυνατό να υπολογιστεί το ποσοστό ανταπόκρισης για την ηλεκτρονική έρευνα, καθώς δεν ήταν γνωστό πόσα άτομα έχουν δει την έρευνα αλλά αρνήθηκαν να λάβουν μέρος. Λόγω του ότι η συμμετοχή, ήταν εθελοντική και ανώνυμη, χωρίς τη συλλογή διευθύνσεων IP, ίσως να υπήρξε προκατάληψη για τις πληροφορίες και να μην απάντησαν ορθά και αληθώς. Οι απαντήσεις εξαρτώνται κυρίως από την αξιοπιστία και την προθυμία των συμμετεχόντων να προσφέρουν στην έρευνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Yuan L, Chen S, Xu Y. Donning and doffing of personal protective equipment protocol and key points of nursing care for patients with Covid-19 in ICU. *Stroke Vasc Neurol*. 2020; 5(3):302-307.
2. Shen X, Zou X, Zhong X, Yan J, Li L. Psychological stress of ICU nurses in the time of Covid-19. *Critical Care*. 2020 ; 24(200):1-3.
3. Wang K, Wong EL, Ho KF, Cheung AWL, Chan EYY, Yeoh EK, et al. Intention of nurses to accept coronavirus disease 2019 vaccination and change of intention to ac-

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, τα ευρήματα έδειξαν ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων της έρευνας δεν έχουν νοσήσει από τον ιό. Οι μεταβλητές που διαδραμάτισαν κύριο ρόλο στην απόφασή τους να εμβολιαστούν, ήταν η αύξηση του αριθμού των μολυνθέντων και η αύξηση του αριθμού των αποθανόντων. Επίσης, σε αρκετά υψηλό ποσοστό τους επηρέασε, η ασφάλεια και η αποτελεσματικότητα που προσφέρουν τα εμβόλια. Ωστόσο, δεν φάνηκε να τους επηρέασε σημαντικά η παρότρυνση από την οικογένεια και τους φίλους, ο εμβολιασμός των συναδέλφων και σχεδόν καθόλου τα θρησκευτικά τους πιστεύω.

Τα πορίσματα της παρούσας έρευνας, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν μελλοντικά για τη διαμόρφωση σχετικών πολιτικών με στόχο την αύξηση της εμβολιαστικής κάλυψης των υγειονομικών. Συγκεκριμένα, μπορούν να βοηθήσουν στο σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων που επικεντρώνονται σε πληροφορίες σχετικές με τον εμβολιασμό ώστε να βελτιωθεί το επίπεδο γνώσεων των νοσηλευτών, και να επιτευχθεί καλύτερη εμβολιαστική κάλυψη μεταξύ τους.

cept seasonal influenza vaccination during the coronavirus disease 2019 pandemic: A cross-sectional survey. *Vaccine*. 2020;38(45):7049-7056.

4. Brunon GA, Detoc M, Bruel S, Tardy B, Rozaire O, Frappe P, et al. Intention to get vaccinations against COVID-19 in French healthcare workers during the first pandemic wave: a cross-sectional survey. *J Hosp Infect*. 2021; 108:168-173.
5. Patelarou A, Saliadj A, Galanis P, Pulomenaj V, Prifti V, Sopjani I, et al. Predictors of nurses' intention to accept COVID-19 vaccination: A cross-sectional study in five European countries. *J Clin Nurse*. 2022;31(9-10):1258-1266.
6. Zaitoon H, Sharkansky L, Ganaim L, Chistyakov I, Srugo I, Bamberger E. Evaluation of Israeli healthcare workers

- knowledge and attitudes toward the COVID-19 vaccine. *Public Health Nurs.* 2022;39(2):415-422.
7. Haddaden M, Aldabain L, Patel N, Maharaj A, Saif A, Imam Z, et al. Health care workers attitudes toward COVID-19 vaccination and the effect on personal and professional life. *JCHIMP.* 2021;11(5):585–589.
  8. Fakonti G, Kyprianidou M, Toumbis G, Giannakou K. Attitudes and Acceptance of COVID-19 Vaccination Among Nurses and Midwives in Cyprus: A Cross-Sectional Survey. *Front Public Health.* 2021;9:656138.
  9. Kwok OK, Li KK, Wei WI, Tang A, Wong SYS, Lee SS. Influenza vaccine uptake, COVID-19 vaccination intention and vaccine hesitancy among nurses: A survey. *Int J Nurs Stud.* 2021;114:103854.
  10. Wiysonge CS, Alobwede SM, Katoto PMC, Kidzeru EB, Lumngwena EN, Cooper S, et al. COVID-19 vaccine acceptance and hesitancy among healthcare workers in South Africa. *Expert Rev Vaccines* 2022 ; 21(4):549-559.
  11. Ngasa NC, Ngasa SN, Tchouda LAS, Tanisso E, Abanda C, Dingana TN. Spirituality and other factors associated with COVID-19 Vaccine Acceptance amongst Healthcare Workers in Cameroon. *Research Square.* 2021;10:1-16.
  12. Maltezou HC, Pavli A, Dedoukou X, Georgakopoulou T, Raftopoulos V, Drositis I, et al. Determinants of intention to get vaccinated against COVID-19 among healthcare personnel in hospitals in Greece. *Infect Dis Health.*2021;26(3):189-197.
  13. Oliver K, Raut A, Pierre S, Silvera L, Boulos A, Gale A, et al. Factors associated with COVID-19 vaccine receipt at two integrated healthcare systems in New York City: a cross-sectional study of healthcare workers. *BMJ. Open* 2022; 12(1):e053641.
  14. Aurilio MT, Mennini FS, Gazzillo S, Massini L, Bolcato M, Feola A, et al. Intention to Be Vaccinated for COVID-19 among Italian Nurses during the Pandemic. *Vaccines (Basel).* 2021; 9(5):500.
  15. Alsharif F. Nurses' Knowledge and Anxiety Levels toward COVID-19 in Saudi Arabia. *Nurs Rep.* 2021;11(2): 356-363.
  16. Adane M, Ademas A, Kloos H. Knowledge, attitudes, and perceptions of COVID-19 vaccine and refusal to receive COVID-19 vaccine among healthcare workers in north-eastern Ethiopia. *BMC Public Health.* 2022; 22(1):128.
  17. Ramos W, Guerrero N, Saldana ON, Medina J, Loayza M, De La Cruz-Vargas J A, et al. Hospitalization, death, and probable reinfection in Peruvian healthcare workers infected with SARS-CoV-2: A national retrospective cohort study. *BMJ.* 2022;22276070.
  18. Escobar-Agreda S, Silva-Valencia J, Rojas-Mezarina L, Vargas-Herrera J. Survival of healthcare workers infected with SARS-CoV-2 in the context of vaccination against COVID-19 in Peru. *An Fac med.* 2021; 82(2):106–112.
  19. Kumar R, Beniwal K, Bahurupi Y, Kant R, Bairwa M. Determinants of COVID-19 Vaccination Willingness among Health Care Workers: A Quick Online Survey in India. *Korean J Fam Med.* 2021; 42(6):445–452.
  20. Xin M, Luo S, She R, Chen X, Li L, Li L, et al. The Impact of Social Media Exposure and Interpersonal Discussion on Intention of COVID-19 Vaccination among Nurses. *Vaccines.* 2021;9(10):1204.
  21. Dahan S, Bloemhof-Bris E, Weizman S, Pesah M, Gorno N, Shah MA, et al. Factors affecting the willingness of mental health staff to get vaccinated against COVID-19. *J Eval Clin Pract.* 2022; 10.1111.